

BESZÁMOLÓ

az „Uniós és Magyar Nemzetközi Magánjog az Új Kódex tükrében” című műhelykonferenciáról

2018. január 1-jén hatályba lépett a 2017. évi XVIII. sz. törvény (továbbiakban Kódex) a nemzetközi magánjogról, amely számos változást tartalmaz a korábbi 1979. évi 13. sz. törvényerejű rendelethez képest. A tudományos ülés előadóinak jelentős része, a kodifikációs munkálatok aktív résztvevői, előadásaik középpontjába a törvény uniós jogforrásokkal való összhangját, a változások főbb irányát, és a joggyakorlat számára adódó új kihívásokat helyezték. Minden szempontból időszerű volt tehát e témának egy tudományos rendezvényt szentelni. A konferenciára a PPKE JÁK Nemzetközi Magánjogi Tanszéke szervezésében, 2018. szeptember 21.-én került sor a Kari Tanácssteremben. Burián László (PPKE, tanszékvezető egyetemi tanár) köszöntőjében röviden üdvözölte a résztvevőket, majd átadta a szót Vékás Lajos professzor emeritusnak (ELTE), akinek az elnöklete mellett megkezdődött a konferencia. Az első előadó Király Miklós (ELTE, tanszékvezető egyetemi tanár) előadásában az Alaptörvény és a közösségi jog, valamint az Alaptörvény és a nemzetközi magánjog kapcsolatát vizsgálta. Vizsgálatának középpontjában az Alaptörvény 28. cikke által megfogalmazott értelmezési kötelezettség és az uniós források, valamint a nemzetközi magánjogi egyezmények értelmezési lehetőségei és azok összefüggései, valamint a jogértelmezés során felmerülő bizonytalanságok álltak. Csehi Zoltán (PPKE, egyetemi tanár), aki a kodifikációs bizottság tagjaként, részt vett az új Kódex dologi jogi szabályainak kidolgozásában, a dematerializált értékpapírok új kollíziós szabályairól értekezett. Beszélt a nemzeti jogrendszerek különböző koncepcióiról, az UNIDROIT keretei között megalkotott (anyagi jogi) értékpapír egyezményről és a 2006-os Hágai (kollíziós jogi) értékpapír – egyezményről is. Kiemelte, hogy az új Kódex rendelkezései a korábbiaknál sokkal részletesebbek, valamint, tekintettel a jogintézmény szabályozása körüli bizonytalanságokra is, összességében jó megoldást kínálnak a jogalkalmazás számára. Raffai Katalin (PPKE, egyetemi docens) az új Kódexben a szubjektív (a felek jogválasztása) és az objektív (kollíziós kapcsolás) jogalkalmazás körében felmerülő korlátozásokra vonatkozó rendelkezéseket vette górcső alá. A másodlagos uniós jogforrások, miközben elfogadják e korlátok meghatározása tekintetében a tagállami hatáskört, megszabják ezek kereteit. E korlátozások két legfőbb eleme a közrendi klauzula valamint a feltétlen alkalmazást igénylő (imperatív) szabályok. A közrendi záradék szabályait a régi Kódexben is megtaláljuk, de a rekodifikáció eredményeként az új Kódexbe már megváltozott tartalommal került be. Ezzel szemben az imperatív szabályok teljesen új jogintézményt honosítottak meg a magyar nemzetközi magánjogban. Az előadás végigtekintette a Kódex általános- és különös részében fellelhető korlátozásokat, végül azzal a következtetéssel zárta, hogy a kisebb egyenetlenségek ellenére a korlátozások új rendszere koherens, és az uniós joggal is összhangot mutat. Burián László a nemzetközi magánjognak egy elterjedt, ugyanakkor kevésbé kíváncsú jelenségével, az ún. hazafelé törekvéssel foglalkozott. A nemzetközi magánjogban hazafelé törekvésről akkor beszélhetünk, amikor a hazai jog (indokolatlanul) kerül előtérbe a külföldi

joggal szemben. A professzor úr vázolta a jelenség gyakori előfordulásának jogpolitikai okait, de felhívta arra is a figyelmet, hogy számos klasszikus, kollíziós jogintézmény, mint például a minősítés, vissza- és tovább utalás, csalárd kapcsolás stb. segítséget nyújthat a hazafelé törekvéshez. Összességében elmondható, hogy az új Kódex visszafogottabb tekintetben a korábbi Kódexhez képest, mivel kevesebb teret ad a hazafelé törekvésnek, a Kódex ilyen irányú elmozdulása mindenképpen üdvözlendő.

A szünet után a konferencia Erdős István (ELTE, adjunktus) előadásával folytatódott, aki előadása címét Charlie Chaplin 1936-os filmjétől kölcsönözve, a XXI. századi nemzetközi magánjog előtt álló kihívásokról beszélt. A technológia, a migráció, a gazdasági érdekszférák szűkülése, a kultúrák, vallások összeütközése, és más számos társadalmi változás történik napjainkban, amelyek kihívások elé állítják a jogot és a jogalkotót. A jogviszonyok komplexitása a nemzetközi magánjogra is kihatott, az elmúlt ötven-hatvan évben soha nem látott folyamatokat produkált. Az utóbbi időszakot nagyfokú aktivitás jellemezte, mely során egy meghatározó keretrendszert sikerült létrehozni. A kodifikációs, jogalkotási dömpingek a következő évtizedek számára is jelentőséggel bírhatnak. Érdekes a kodifikációkkal kapcsolatos új tendencia megjelenése is. Az elmúlt évek kodifikációi azt mutatják, hogy sokkal részletesebb, komplexebb szabályozást foglalnak magukba elődeikhez képest. Ez a régi és új Kódexet összevetve is észrevehető.

Vincze Gabriella (PPKE, doktoranda) az online szerződések joghatósági és alkalmazandó anyagi jogi kérdéseit vizsgálta. Az előadó először az új Kódex szubszidiárius szerepéből indult ki, majd elhelyezte az előadása központjában álló e-kereskedelmi szerződéseket a jogforrási rendszerben. Ezt követően tisztázta, hogy pontosan mi értendő az „e-kereskedelem” kifejezés alatt, majd az Európai Unió Bírósága döntésein keresztül mutatta be azokat a problémákat és értelmezési nehézségeket, amelyek az új technológia kapcsán merültek és merülhetnek fel a vonatkozó uniós rendeletek alkalmazása során. Zárásként a résztvevők megismerkedhettek az Unió folyamatban lévő, az e-kereskedelmet és a kötelmi jogot érintő anyagi jogi jogalkotásáról, illetve, a hatályba lépő új irányelvek és a már korábban megalkotott rendeletek viszonyáról.

Jezerniczki Katalin (PPKE, doktoranda) az Európai Bizottság 2016. július 19. napján kelt Tehergépjárművekkel kapcsolatos AT. 39824 számú kartellügyben hozott határozatát vette alapul, amely az EUMSZ 101. cikkének (és az EGT-Megállapodás 53. cikkének) egységes és folytatódagos megsértésével kapcsolatos versenyfelügyeleti eljárásban született, és amely kartelltevékenység következtében jogellenes károkozás merült fel a tehergépjárművek adásvétele tekintetében. Fiktív tényállás segítségével vezette le az előadó, hogy milyen uniós és belföldi jogforrások alapján, és hogyan állapítható meg a joghatóság egy ilyen ügyben. A vonatkozó rendelkezések vizsgálata alapján elmondható, hogy a határozat címzettjei által folytatott kartell tevékenységből fakadó jogellenes károkozásra kiterjed az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (Brüsszel Ia. rendelet) hatálya.

Az utolsó előadó, Sommsich Réka (ELTE, dékánhelyettes, docens) előadásában a Kódex hatályát az uniós rendeletek kontextusában vizsgálta. A Kódex előkészítése során egyik lényeges kérdés volt, hogy hogyan kapcsolódjon az új törvény az európai uniós rendeletekhez. A rendeletekhez való viszonynak több típusát fedezhetjük fel az új Kódexben, amelyeknek a rendszere komplex, de összességében átlátható, ugyanakkor hangsúlyozandó, hogy nagy önállóságot követel meg a jogalkalmazótól. Mindezek kapcsán

felmerül a kérdés, hogy van-e lehetősége előzetes döntést hoznia az Európai Unió Bíróságának olyan ügyben, amely kívül esik a közösségi jog hatókörén, és tagállami szabályozás áll fenn, de a belső szabályozás valamilyen módon visszautal az uniós jogra. Egységes álláspont hiányában több válasz is lehetséges: a Dzodzi-doktrína szerint az Európai Bíróságnak megállapítható a hatásköre akár ilyen esetekben is, amikor a tényállás nem tartozik az uniós jog alá, de azt a nemzeti jog alkalmazandóvá tette. A Sahyouni ügyben született döntés értelmében, a nemzeti bíróságoknak alaposan bizonyítania kell, hogy a nemzeti jog közvetlenül és feltétlenül alkalmazandóvá tette az uniós rendeletet. Az előadások után számos kérdésfelvetés, észrevétel fogalmazódott meg a jelenlévők részéről, amelyekre az előadók igyekeztek kimerítően válaszolni. A beszélgetéseknek legtöbbször a viszonylag szűknek bizonyuló időkeret szabott gátat. Nem véletlenül fogalmazódott meg a résztvevők jelentős hányadában a folytatás igénye, egy újabb tudományos ülés keretei között. Összességében bízunk abban, hogy a rendezvény, melynek témája éppoly összetett volt, mint a nemzetközi magánjogi jogviszonyok, számos újdonsággal szolgált mind a nemzetközi magánjogi jogviszonyokkal a gyakorlatban rendszeresen foglalkozó kollégák (például közjegyzők, ügyvédek, köztisztviselők stb.), kutatásokat folytató egyetemi oktatók, mind pedig a tanulni vágyó doktoranduszok számára.

Az összefoglalót készítette: dr. Raffai Katalin